

Wyrok z dnia 2 grudnia 2004 r.

III PK 54/04

Przeniesienie nauczyciela w stan nieczynny w toku procesu wszczętego odwołaniem od wypowiedzenia złożonego na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1112 ze zm.) powoduje, że przedmiotem rozpoznania stają się roszczenia związane przeniesieniem w stan nieczynny (art. 477¹ § 1 k.p.c.).

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Beata Gudowska, Roman Kuczyński.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 2 grudnia 2004 r. sprawy z powództwa Elżbiety P. przeciwko Zespołowi Szkół Ekonomicznych w R. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Radomiu z dnia 21 kwietnia 2004 r.[...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Radomiu z dnia 22 stycznia 2004 r. [...] i przekazał sprawę temu Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Powódka Elżbieta P. w sprawie przeciwko Zespołowi Szkół Ekonomicznych w R. pozwem z dnia 19 sierpnia 2003 r. wniosła o przywrócenie terminu do złożenia odwołania od wypowiedzenia z dnia 21 maja 2003 r., opartego na art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1112 ze zm.) i o przywrócenie do pracy. W uzupełnieniu pozwu dnia 1 września 2003 r. załączyła do akt wniosek do dyrektora Zespołu Szkół z dnia 29 sierpnia 2003 r. o przeniesienie jej w stan nieczynny. Uwzględniając wniosek powódki dyrektor przeniósł ją w stan nieczynny z dniem 1 września 2003 r.

Wyrokiem z dnia 22 stycznia 2004 r. [...] Sąd Rejonowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Radomiu oddalił powództwo ze względu na przekroczenie terminu z art. 264 k.p. i braku podstaw do jego przywrócenia. Sąd w uzasadnieniu nie podniósł w żadnym miejscu, iż powódka przeszła w stan nieczynny.

W apelacji od tego wyroku powódka - między innymi - zarzuciła naruszenie przez Sąd art. 20 ust. 7 Karty Nauczyciela poprzez nieuwzględnienie faktu przeniesienia jej w stan nieczynny (pkt 4 apelacji).

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Radomiu wyrokiem z dnia 21 kwietnia 2004 r. [...] oddalił apelację powódki. Sąd wskazał między innymi, iż zarzut podniesiony w pkt 4 apelacji (wskazany powyżej) jest całkowicie nietrafny. Podnoszone w nim argumenty nie mają bowiem znaczenia dla wyroku Sądu pierwszej instancji, a w szczególności uznania przez ten Sąd, iż powódka uchybiła terminowi do wniesienia odwołania do sądu od wypowiedzenia stosunku pracy. Właśnie bowiem to uchybienie terminowi - jak wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego - było przyczyną oddalenia powództwa, a powódka w argumentacji zawartej w apelacji do tego problemu w ogóle się nie odniosła, natomiast wysuwała argumenty wskazujące na brak przyczyn wypowiedzenia jej umowy o pracę. Ta argumentacja zaś mogłaby mieć znaczenie jedynie przy ustaleniu Sądu, iż odwołanie złożone zostało w terminie.

W kasacji powódka wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w Radomiu i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i orzeczenia co do kosztów procesu według norm przepisanych. W ocenie skarżącej, Sąd naruszył przepisy postępowania, które to naruszenie miało istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 321 § 1 w związku z art. 477¹ § 1 k.p.c., poprzez wyrokowanie co do przedmiotu, który nie stanowił żądania powódki, tzn. o roszczeniu o przywrócenie do pracy wynikającym z wypowiedzenia powódce w dniu 21 maja 2003 r. stosunku pracy, a nie o żądaniu przywrócenia jej do pracy wobec braku podstaw do przeniesienia jej w stan nieczynny z dniem 1 września 2003 r. Jako istotne zagadnienie prawne występujące w sprawie skarżąca wskazała problem: czy w przypadku, gdy toczy się postępowanie o przywrócenie do pracy nauczyciela, któremu wypowiedziano na zasadzie art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela stosunek pracy, a którego następnie przeniesiono w stan nieczynny, jego roszczenie ulega z mocy art. 477¹ § 1 k.p.c. przekształceniu na rosz-

czenie o przywrócenie do pracy z uwagi na brak podstaw do przeniesienia w stan nieczynny.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 477¹ k.p.c. jest wyrazem ograniczenia zasady wyrażonej w przepisie art. 321 § 1 k.p.c., oznaczającej związanie sądu granicami żądania pozwu. W sprawach z zakresu prawa pracy wszczętych przez pracownika sąd zobligowany jest orzec zarówno o roszczeniach, które nie zostały objęte żądaniem, a które wynikają z przytoczonych faktów, jak i o roszczeniach przedstawionych pod osąd, ale w rozmiarze mniejszym niż usprawiedliwiony wynikiem postępowania. Użyty w treści przepisu zwrot „orzeka” a nie np. „może orzec” świadczy o tym, że wyjście ponad żądanie, albo orzeczenie obok żądania, jest - jeśli taka możliwość wynika z postępowania - obowiązkiem sądu, a nie tylko jego uprawnieniem. Co prawda, poczynione w § 1 *in fine* zastrzeżenie, że „przepisy o uzupełnieniu wyroku stosuje się odpowiednio”, oznacza, że pracownik nie może oprzeć apelacji na zarzucie, że - wbrew zachodzącym przesłankom - sąd nie orzekł o wszystkich roszczeniach wynikających z przytoczonych faktów lub że przyznał je w rozmiarze mniejszym niż usprawiedliwiony wynikiem postępowania, lecz powinien żądać uzupełnienia wyroku w trybie art. 351 § 1 k.p.c. lub, jeśli tego nie uczynił, co do roszczeń pominiętych przez sąd wytoczyć nowe powództwo, ale w przedmiotowej sprawie owo zastrzeżenie nie ma zastosowania.

Sytuacja procesowa w rozpoznanej sprawie zbliżona była bowiem raczej do konwersji roszczenia podobnej do tej, jaka zachodzi przy przekształceniu roszczenia o orzeczenie bezskuteczności wypowiedzenia w roszczenie o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy po rozwiązaniu stosunku pracy na skutek kwestionowanego wypowiedzenia.

Niewątpliwe jest, iż: powódka pozwem z dnia 19 sierpnia 2003 r. odwołała się od złożonego jej przez dyrektora pozwanego Zespołu Szkół wypowiedzenia opartego na art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1112 ze zm.); że uczyniła to z przekroczeniem terminu z art. 264 k.p. i że Sąd nie miał żadnych podstaw do jego przywrócenia. Jednak w toku procesu powódka skorzystała z możliwości złożenia wniosku o przeniesienie jej w stan nieczynny, a dyrektor pozwanej placówki, zobligowany do uwzględ-

nienia wniosku, przeniósł ją w ten stan (art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela). Z tą chwilą oświadczenie woli o wypowiedzeniu stosunku pracy powódce stało się bezskuteczne, a przedmiotem sporu stało się roszczenie o przywrócenie jej na poprzednie warunki pracy i płacy w związku z przeniesieniem w stan nieczynny. Choć powódka nie zgłaszała takiego żądania *expressis verbis*, żądanie to wynikało zarówno z jej argumentacji przedstawianej w toku procesu, jak i z ogółu okoliczności sprawy. Powódka została przeniesiona w stan nieczynny z dniem 1 września 2003 r. i pozostawała w nim do końca lutego 2004 r. (6 miesięcy). W tym czasie fakt przeniesienia jej w stan nieczynny był podnoszony na rozprawie w dniu 14 stycznia 2004 r. przed Sądem pierwszej instancji i w apelacji, która wpłynęła do Sądu w dniu 26 stycznia 2004 r. Przez cały ten czas Sąd dysponował aktami osobowymi powódki, w którym widniała decyzja o przeniesieniu jej w stan nieczynny. Należało przyjąć, iż w takim stanie sprawy Sąd miał obowiązek orzec o roszczeniu przywrócenia na poprzednie warunki pracy i płacy, będącym skutkiem przeniesienia powódki w stan nieczynny. Choć nie zostało ono objęte wyraźnym żądaniem powódki, to wynikało z przytoczonych faktów. Sąd byłby zwolniony z tego obowiązku jedynie w sytuacji, gdyby po pouczeniu strony w trybie art. 5 k.p.c., złożyła ona wyraźne oświadczenie, iż nie zgadza się na orzekanie w tym przedmiocie. Sąd jednak, pomimo obowiązku pouczenia strony w trybie art. 5 k.p.c., nie uczynił tego.

Sąd Najwyższy zważył także, iż obowiązek Sądu wzięcia pod uwagę z urzędu konwersji roszczenia, do którego doszło w przedmiotowej sprawie, zaktualizował się mimo tego, że pierwotne roszczenie zostało zgłoszone po przekroczeniu terminu, określonego w art. 264 k.p. Należało bowiem mieć na względzie, iż w toku trwania procesu nie upłynął jeszcze termin na zgłoszenie roszczenia, w które owo pierwotne roszczenie przekształciło się. Wraz z przejściem powódki w stan nieczynny otworzył się jej bowiem nowy termin na dochodzenie swych racji przed Sądem. Nauczyciel może bowiem kwestionować decyzję o przeniesieniu go w stan nieczynny, tak długo, jak długo stan nieczynny trwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2000 r., I PKN 607/99, OSNAPiUS 2001 nr 19, poz. 581). Dla powódki termin ten otworzył się z dniem 1 września 2003 r. i trwał do końca lutego 2004 r.

Reasumując, Sąd Najwyższy stwierdził, iż słuszny był podnoszony w kasacji zarzut nieorzeczenia przez Sądy co do istoty sprawy (roszczeń powódki związanych z przeniesieniem w stan nieczynny), co skutkowało, na podstawie art. 393¹³ k.p.c., uchyleniem zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej

instancji i przekazaniem sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

=====